

Okullarda psikolojik danışma: tüm öğrencilere cevap veren kapsamlı hizmet programları*

Duygu DİNÇER**

Kitabın Orjinal Adı: Counseling in schools: comprehensive programs of responsive services for all students

Kitabın Yazarı: John J. Schmidt

Yayınevi: Pearson Education

Basım Yılı: 2008 (Beşinci Baskı)

Sayfa Sayısı: 352

ISBN-10: 0-205-54040-6

ISBN-13: 978-0-205-54040-2

Değişim, dönüşüm, başka bir deyişle değişmekte ve dönüşmekte oluş hali; insan yaşamının asli niteliklerinden biridir. Bu özellik, insanı içeren her tür meslek, kurum ve toplumsal yapıya dinamik bir form kazandırmaktadır. Özellikle bilim ve teknoloji, değişim ve dönüşümlerin ortaya çıkışında kritik bir rol oynamaktadır. Zira bu sahaların uygulamaya dönük keşifleri bir su damlasının halkalar halinde yayılışı gibi başlangıçta ufak sonrasında geniş dalgalar halinde tüm topluma ve dünyaya yayılabilmekte; insanları bu değişimlere ayak uydurmaya yöneltebilmekte (Yerin-Güneri, Büyükgöze-Kavas ve Koydemir, 2007) ve onların düşünce ve davranış kalıplarını yeniden şekillendirebilmektedir. Şüphesiz ki “hiç kimse bu değişimin kendi seyrine bırakılmasına taraftar değildir: Herkes kendi fikrine göre bu değişimi belli kanallara aktarmak, belli noktalarda sınırlandırmak, belli noktalarda geliştirmek, kısacası şu veya bu şekilde kontrol altına almak istegindedir” (Güngör, 1980/2010, s. 8). Başka bir deyişle değişimin genellikle

* Bu çalışma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Prof. Dr. Ayşen Bakioğlu'nun yürütücülüğünü üstlendiği “Eğitim Bilimleri Bölüm Seminerleri Dizisi” kapsamında sunulmak üzere hazırlanmış bir kitap değerlendirme çalışmasının ürünüdür.

** Araş. Gör., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, duygu.dincer@marmara.edu.tr

planlı, programlı, istikrarlı ve giderek daha iyiye ulaştırmaya dönük bir istikamette ilerlemesi arzu edilmektedir. Özellikle eğitim alanında bu arzu daha da ehemmiyet kazanmaktadır. John Schmidt tarafından kaleme alınan bu kitabın da en dikkate değer yanlarından biri, okul psikolojik danışmanlığı mesleğini gerek tarihsel gelişim seyri gerekse hizmet alanları açısından değişim merkezli bir anlayışla ele almış olmasıdır; aynı zamanda okul psikolojik danışmanlarını meslek alanındaki değişimleri takip etmeye davet ve teşvik etmiş olmasıdır. Bu noktadan hareketle kitabın yazılış amacının okullarda psikolojik danışma hizmeti sunan meslek elemanlarını, mesleklerinin değişen ve dönüşen yönlerine hazırlamak, bilinçlendirmek ve profesyonel kimliklerini sağlam bir temel üzerine inşa etmelerine katkıda bulunmak olduğu söylenebilir.

Kitap; (1) Okul Psikolojik Danışmanlığı Mesleği, (2) Öğrenci Çeşitliliği, Topluluk ve Okul, (3) Okul Psikolojik Danışmanlığı ve Program Liderliği, (4) Kapsamlı Okul Psikolojik Danışmanlığı Programları, (5) Kapsamlı Bir Programın Cevap Verdiği Hizmetler, (6) Program Geliştirme, (7) Bireysel Psikolojik Danışma ve Grup Süreçleri, (8) İşbirliği ve Konsültasyon, (9) Öğrenci Değerlendirme, (10) Eğitim ve Kariyer Geliştirme, (11) Okul Danışmanlık Programlarının Değerlendirilmesi, (12) Meslek Etiği ve Yasal Konular, (13) Okul Psikolojik Danışmanlığının Bugünü ve Yarını olmak üzere toplam on üç bölümden oluşmaktadır. Bu sıralamadan da anlaşılacağı üzere kitabın ilk dört bölümü danışmanlık mesleğine, hedef kitlesine, ilkokul, ortaokul ve liselerdeki danışmanlık hizmetlerine ve kapsamlı bir okul psikolojik danışmanlığı programının asli unsurlarına dair genel bir çerçeve çizmektedir. Sonraki altı bölüm psikolojik danışmanların okullardaki ana görev ve sorumluluklarına odaklanarak uygulamaya dönük ipuçları sunmaktadır. Son üç bölüm ise uygulamaya ilişkin meseleleri, meslek etiği ve yasal konuları ve geleceğin öğrencilerine etkili hizmet sunabilmek için hazırlıklı olunması gereken hususları dikkatle ele almaktadır.

Schmidt, psikolojik danışmanlığın tarihçesini sunarken, okul yöneticilerinin okul psikolojik danışmanlarının mesleki rol ve sorumlulukları konusunda yaşadıkları ve günümüze kadar süregelen kafa karışıklığına değinmektedir. Bazı okul yöneticileri okul psikolojik danışmanlarını “özel” sınıf öğretmenleri olarak görürken bazıları “ellerinde sihirli bir değnek olan birer büyücü” olarak algılamaktadır. Schmidt her iki anlayışın da okullardaki danışmanlık hizmetlerinin sunulmasında uygulamaya dönük sorunlar yarattığını düşünmektedir. Yöneticilerin, okul psikolojik danışma ve rehberlik programının etkili ve verimli bir şekilde uygulanmasında kritik bir rolü olduğu (Bakioğlu ve Gayık-Asyalı, 2005) düşünüldüğünde Schmidt’in tanıttığımız kitapla birlikte zihinlerdeki bu kafa karışıklığını gidermeyi amaçladığı söylenebilir.

Okul psikolojik danışmanlığı hizmetleri açısından kitabın parmak bastığı bir diğer dikkate değer nokta, “hesap verebilirlik” olgusudur. Günümüzde okul psikolojik danışmanlarının sundukları hizmetler konusunda eğitim paydaşlarına –yani karar alıcılara, eğitim denetçilerine, okul yöneticilerine, öğretmenlere, veli ve öğrencilere- yasa ve yönetmelikler dâhilinde hesap verebilir olması beklenmektedir (Bakioğlu ve Salduz, 2014). Bu noktada Schmidt’e göre takip edilmesi gereken ilkeler şu şekilde sıralanabilir: (1) Okul psikolojik danışmanlık programının amaçlarına ulaşmış ve ulaşmadığı değerlendirme süreçlerine katılanların hepsinin görüşüne bağlı olmalıdır. (2) Hedef kitlenin uygulanan programdan, sunulan hizmetlerden ne derece

faýdalandıklarına, süreci nasıl değerlendirdiklerine dair görüşleri alınmalıdır. (3) Geçerli ve güvenilir araçlarla değerlendirmeler yapılmalıdır. (4) Değerlendirme yalnızca süreç sonunda yapılan bir prosedür olarak düşünülmemeli planlama, organize olma, hizmet alma süreçleri boyunca eşgüdümlü olarak yapılmalıdır. (5) Okul psikolojik danışmanları yerel yönetimlerin ve devlet girişimlerinin desteğine dayalı olmalıdır, aksi takdirde başarıya ulaşamazlar. (6) Programın, okul misyonunu gerçekleştirmeye ne derece katkıda bulunduğu değerlendirmeye alınmalıdır. (7) Okul danışmanın profesyonel gelişimini ve becerilerini ne kadar geliştirdiği değerlendirilmelidir.

Kitabın bir diğer dikkate değer yönü, okul psikolojik danışmanlarının liderlik yönlerine yapılan vurgudur. Schmidt'e göre okul psikolojik danışmaları gerek öğrencilere kişisel, eğitsel mesleki rehberlik hizmetleri sunarken gerekse öğretmenler, diğer uzmanlar, veliler ve yöneticilerle işbirliği içinde çalışırken bir "orkestra şefi" ve "proaktif lider" konumundadır. Çağımızın psikolojik danışmanlarının bu liderlik rollerinin bilincinde olması psikolojik yardım hizmetlerinin etkili ve verimli bir biçimde sunulması ve öğrencilerin önlerindeki çevresel ve kurumsal bariyerlerin kaldırılması sürecinde son derece önemlidir.

Kitabın dikkate değer yönlerinden bir diğeri, toplumların ve bunun bir yansıması olarak okulların din, dil, ırk, kültür, etnik köken vb. açıdan çeşitlenen yapısı karşısında psikolojik danışmanların tüm öğrencileri ihata eden programlar yürütmesi gerektiğine vurgu yapmasıdır. Tüm bu bilgiler ışığında kitabın, okul psikolojik danışmanlığının görev ve sorumluluklarını kapsamlı bir şekilde ele alarak ABD'deki uygulamalardan hareketle genel bir tablo ortaya koyduğu; yürütülen çalışmaları sistematik bir biçimde ele aldığı; danışmanlık hizmetlerinde ekip çalışmasının önemine vurgu yaptığı; danışmanların bir program lideri olarak öğrencilerin, öğretmenlerin ve ebeveynlerin gelişiminde oynadığı kilit role işaret ettiği söylenebilir. Bu yönüyle kitap okul psikolojik danışmanlığının dünü, bugünü ve yarınına dair genel bir panorama çizmektedir. Dünyadaki ilk psikolojik danışma uygulamalarının ABD'de ortaya çıktığı; Türkiye'deki okul psikolojik danışmanlığı çalışmalarının ABD'ye gönderilen ilk eğitimcilerin (Prof. Dr. Feriha Baymur ve Prof. Dr. Hasan Tan'ın) dönüşüyle birlikte yani 1950'li yıllardan itibaren vuku bulduğu (Özyürek, 2007; Yeşilyaprak, 2007) ve dolayısıyla ABD'deki gelişmelerden beslendiği (Korkut-Owen, 2007) göz önünde tutulduğunda, kitabın alandaki güncel görüş, yaklaşım ve eğilimleri keşfetme ve takip etme noktasında psikolojik danışma uygulamacı ve araştırmacılarına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak kitap, okul psikolojik danışmanlığı mesleğini kuşatan güncel ve geleceğe ilişkin koşulları bütüncül ve sistematik bir biçimde gözden geçirmek isteyen meslek çalışanlarına, öğretim elemanlarına, araştırmacılara, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine zengin ve çok katmanlı bir içerik sunmaktadır. Akıcı ve berrak bir dille yazılmış olan eser, iyi organize edilmiş yapısı itibarıyla okur dostu bir formda ilgilileriyle buluşmaktadır.

Kaynaklar

- Bakioğlu, A. & Gayık-Asyalı, S. (2005). Rehber öğretmenlerin buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 40, 13-29.
- Bakioğlu, A. & Salduz, E. (2014). Öğretmenlerin hesap verebilirliklerini öğrencilerin akademik başarısı açısından değerlendirmeleri. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 89-110.
- Güngör, E. (2010). *Kültür değişmesi ve milliyetçilik* (16. baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Özyürek, R. (2007). Psikolojik danışman eğitiminin ve okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin niteliğini yükseltmeye yönelik öneriler. İçinde R. Özyürek, F. Korkut-Owen ve Dean W. Owen (Ed.), *Geliřen Psikolojik Danışma ve Rehberlik (Cilt 1)* (s. 123-137). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yerin-Güneri, O., Büyükgöze-Kavas, A. & Koydemir, S. (2007). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik gelişimi: Acemilikten olgunlaşmaya giden yol. İçinde R. Özyürek, F. Korkut-Owen ve Dean W. Owen (Ed.), *Geliřen Psikolojik Danışma ve Rehberlik (Cilt 1)* (s. 139-161). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2007). Türkiyede psikolojik danışma ve rehberlik alanının gelişiminde Türk Psikolojik Danışma Derneđi'nin yeri ve önemi. İçinde R. Özyürek, F. Korkut-Owen ve Dean W. Owen (Ed.), *Geliřen Psikolojik Danışma ve Rehberlik (Cilt 1)* (s. 21-53). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.